

Temný případ: Uvodní fotomontáž ropné rafinerie a stiptýzového klubu 1]

Autorka: Marian St. Laurentová

Z našeho současného pohledu (rok 2014) se mravopočestnost westernového žánru s jeho jasným vymezením dobra a zla jeví podivně. Jsou-li hrdinové skutečně symbolem vývoje kulturních hodnot, pak sympatičtí „teroristé“, zločinci a spící agenti v našem panteonu ukazují na hlubokou krizi národní identity. V tomto překrásném novém světě se zlo stalo novým dobrem, podvodníci obnovují víru v **americký sen** a ztroskotají detektivové, šíření posttraumatickou stresovou poruchou, se stali strážci pořádku.

Z těchto nejistých a rozporuplných amerických poměrů se zrodil „southern“ coby „western“ naší doby. Ambientní a pohroužený přístup k historicky i geograficky baroknímu Jihu vytváří pro diváka metaforický prostor ke kontemplaci bliženeckých světů duchů jak naší preindustriální minulosti, tak postindustriální současnosti.

Republika vs. Impérium

Temný případ zapojuje symbolismus „hlubokého Jihu“ (Deep South) – záběry na rozpadající se infrastrukturu a kolabující životní prostředí současné Louisiany – do své jazykové estetiky, převládajícího vyznění i zápletky. Už od úvodních titulků nabývají krajina a všudypřítomné ropné rafinerie skoro stejně zásadního významu jako protagonisté seriálu coby neverbální prostředek srovnávání a střetu **protikladných vizí** „americkosti“.

Dramatické a imerzivní vzdušné záběry louisianských močálů (**bayou**) slouží jako kontrapunkt k prudké filozofické dialektice 2] mezi Martym a Rustem. Nejasná linie mezi předměstími a močály zvýrazňuje křehkost hranice mezi civilizací a divočinou a nasměrovává naši pozornost k bodu, v němž domácí život končí a divočina se ujímá vlády.

Temný případ: Tenká linie mezi divočinou a civilizací

Marty Hart je obklopen symboly tradiční Ameriky (**Legacy America**). Coby karikatura „Osamělého jezdce“ 3] zosobňuje svým „selským rozumem“, podepřeným vírou v hranice, společenství a „slušnost“, hodnoty mladé americké republiky. V jeho vidění světa má všechno své náležité místo. Jako pro vlastními slovy „obyčejného chlápka s pořádným ptákem“ je pro něj dokonce i manželská věrnost prvkem uspořádanosti rodinného života. Když se vrací z práce domů, pokaždé odkládá klíče na stejné místo. Je teritoriální – „svůj trávník si nejradši seču sám“.

Karikatura Osamělého jezdce (Lone Ranger): Rusty jako paobraz Martyho – Osamělá hvězda (Lone Star)

Marty je „obyčejný člověk“, domestikovaný hraničář a strážce společenského řádu – a to i poté, co se mu zhroutí osobní život. Když odejde od louisianské státní policie a zakládá si své vlastní podnikání jako soukromý detektiv v „Hart Investigative Solutions,“ jedinou dekorací jeho kanceláře je plakát rodea „Cheyenne Frontier Days“. V letech následujících po svém rozvodu jí večer u kovbojek „mražené hotovky“ (TV dinner). Když se znovu dává dohromady s Rustem, aby splatili svůj „dluh“ a společně se soustředili na vyřešení případu, mluví za celou svou tradiční Ameriku, když se Rustovi svěřuje, že „nakonec se staneš něčím, cos vůbec neplánoval, aniž bys vlastně věděl proč“.

Amerika jako paobraz

„Tohle místo je jako něčí vzpomínka na město, která se vytrácí. Vypadá to tu, jako by tu odjakživa byla jenom džungle“

Divočina je v *Temném případě* permanentně přítomným ohrožením řádu. Neudržované křoví prorůstá zemí nikoho, opuštěné silnice i rozbitý asfalt kdysi živých parkovišť. Odložená kola rezaví v neurčité hromadě smetí a kolem nich se celá ta hurikánem zničená spoušť rozpouští v bujném podrostu, který pohlcuje všechny známky někdejší civilizace. A jako by se snad chtěl vychloubat triumfem chaosu nad řádem, ukazuje plevel Ameriku jako zapomenutý paobraz sebe samé, když odhaluje „džungli, jíž se stala – a jíž také v minulosti byla“.

Vize Ameriky před kolapsem - Martyho tradiční Amerika: „Svůj trávník si seču sám“.

Rust Cohle je nokturnálním protikladem Martyho, symbol rozkladu a chaosu Ameriku po kolapsu. Americký sen podle něj vždy byl jen chimérou. Marty svým kolegům detektivům popisuje Cohleovu „vychrtlou“ divokost, kvůli které mu „trvalo tři měsíce, než se mu ho povedlo pozvat k sobě domů na večeři“. Rust žije mimo společnost, bez rodiny nebo televize, neuznává institucionální řád („Kdo je kurva Eddy?“) ani mýtus o pokroku („Čas je placatý kruh“). Jeho domov je spartánský, bez domácích pozlátek amerického snu a s ním spojených melodramatických rozptýlení. Cohleův život jako „nekonečné defilé násilí a ponížení“ - opustila jej matka, vychoval ho veterán z Vietnamu a přišel o dceru i manželku - mu dává „opravdový vhled“ do jejich případu.

Vize Ameriky po kolapsu: „To je vaše?“/ „Pronajímám si to.“ Obýván pod širým nebem na Bunny Ranch představuje „slumovou“ ekonomiku, která čeká na konci amerického snu.

Dystopická postkolapsová Amerika plodí nový tribalismus a „extrémismus niky“, které si žádají jak preindustriální dovednosti jako lov lukem, tak i moderní vojenský výcvik. Rustova hypercitlivost mu propůjčuje schopnost nahlížet pod povrchní nátěr, „šlehnout si tajné pravdy všehomíra“. Jeho vazba na „psychosféru“ ho spojuje s kosmologickými mapami předkoloniálního prostředí.

Rust začíná šestiminutový sledovací záběr (**tracking shot**) loupeže ve skrýši nahmatáním svého tepu. Scéna z ghetta na jihu Texasu se zase odvíjí z pohledu střelce, esteticky podobná počítačové hře *Call of Duty*; sledujeme tak nové nastavení pravidel westernové přestřelky kinematografickým jazykem války 21. století. Jako policajt-odpadlík, převlečený za zločince, vydávající se za policajta proniká Rust přímo do přirozeného řádu, který přebíjí stínohru přeludů. Jak se pohrouží do sféry prvotního násilí, přizpůsobuje se tomu i jeho jazyk.

Jedině přes tuto halucinogenní čočku posttraumatické stresové poruchy a **synestezie** dokáže Rust jasně prohlédnout **kognitivní disonanci** korporátního newspeaku („Wellspring Initiative“), zahlédnout její pravou tvář, a tak moci vystopovat rozlézáni se nákazy. Využitím svého instinktu „čistí náznaky“ v „hliníkově prašné“ bažině, kde „nic neroste tím směrem, kterým by růst mělo“, si Rust udržuje „meta“ vztah se společenským řádem, aby jej mohl podvrátit, a tak v něm přežít. Ze své pozice vně a mezi má ideální podmínky k tomu rozklíčovat doublespeak institucionální moci (rodina Tuttleů, louisianská státní policie i speciální vyšetřovací jednotka) a vytvořit si *modus vivendi* s elementy na a za okrajem společnosti (Iron Crusaders, Gas World Express a drogové kartely).

Předkoloniální Amerika - věříte na duchy?

Děti znamenají budoucnost, protože vyjadřují generační myšlení s dlouhodobou perspektivou. Zmizení žen a dětí v *Temném případě* se tak rovná konci lidství. Přeživší rodinní příslušníci obětí jsou zlomení a nedostává se jim slov. Trauma, zármutek a závislosti pro ně zastavily běh času. Nesou si svá traumata, žijí jakýmsi položivotem, paralyzováni „mozkovými příhodami“ a sužovaní migrénami způsobenými záhadnými chemickými látkami.

Když tak Rustův zrak spočine na billboardu se zmizelými dětmi, na němž stojí „Kdo mě zabil?“, promlouvá k nám současně hlas naší budoucnosti i minulosti.

Imerzivní vzdušné záběry na pole s cukrovou třtinou, cypřišové háje a bujnou džungli, které sledujeme z ptačí perspektivy nebo ve sledovacím záběru či přechodu, zdůrazňují niterné spojení fyzického rozkladu s mizením společenství v *bayou* a všudypřítomností ropných rafinérií. Ve druhé epizodě kamera tak přechází od paní Kellyové, která se svíjí „bolestí hlavy, co přichází jako uragán“ a detailu jejích chemií poničených nehtů, na letecký záběr bažin.

Tato zničená krajina je podobně jako zhanobená těla obětí rituálních vražd „rozstříhaná jako skládačka“ ropovody a rafinériemi...

Tato zničená krajina je podobně jako zhanobená těla obětí rituálních vražd „rozstříhaná jako skládačka“ ropovody a rafinériemi, odsouzenými k tomu zmizet podobně jako němé oběti „nevyřešených případů“, jejichž složky se „omylem ztratí“, aniž by se to kdy někdo dozvěděl.

*...odsouzenými k tomu zmizet podobně jako němé oběti
„nevyřešených případů“.*

Jako mlčenlivý svědek ukrutností se krajina samotná stává hlasem zmizelých, jemuž je Rust schopen porozumět tím, že naslouchá smyslovému vjemu, který osvícenské upřednostnění viditelné, pozorovatelné reality přehlíží. Tím, že slyší barvy a cítí chuť zvuku, se nechává vést kosmologickým a metafyzickým řádem, aby tak pochopil znamení vyčerpané, otrávené krajiny. Ta nám prostřednictvím doprovázejících zvuků („práva a spravedlnosti“) 4] připomíná, co je „naše společnost dlužna za naše sdílené iluze“.

Krajina jako symbol zmizelých a bezprávných.

Louisianská krajina, „ani voda ani pevná zem“, se tak stává roztržštěným zrcadlem, do něhož si promítáme svou mizející budoucnost. Krajina promlouvá smyslově, písněmi otroků, symboly, talismany a rituály původního obyvatelstva – stopami kultur a zvyků vymýcených genocidními ekonomikami starého Jihu a expanze na Západ. Když tak Rustův zrak spočine na billboardu se zmizelými dětmi, na němž stojí „Kdo mě zabil?“, promlouvá k nám současně hlas naší budoucnosti i minulosti.

Ropovody křížují tohle pobřeží skrz naskrz. Za třicet let to tu bude všechno pod vodou.

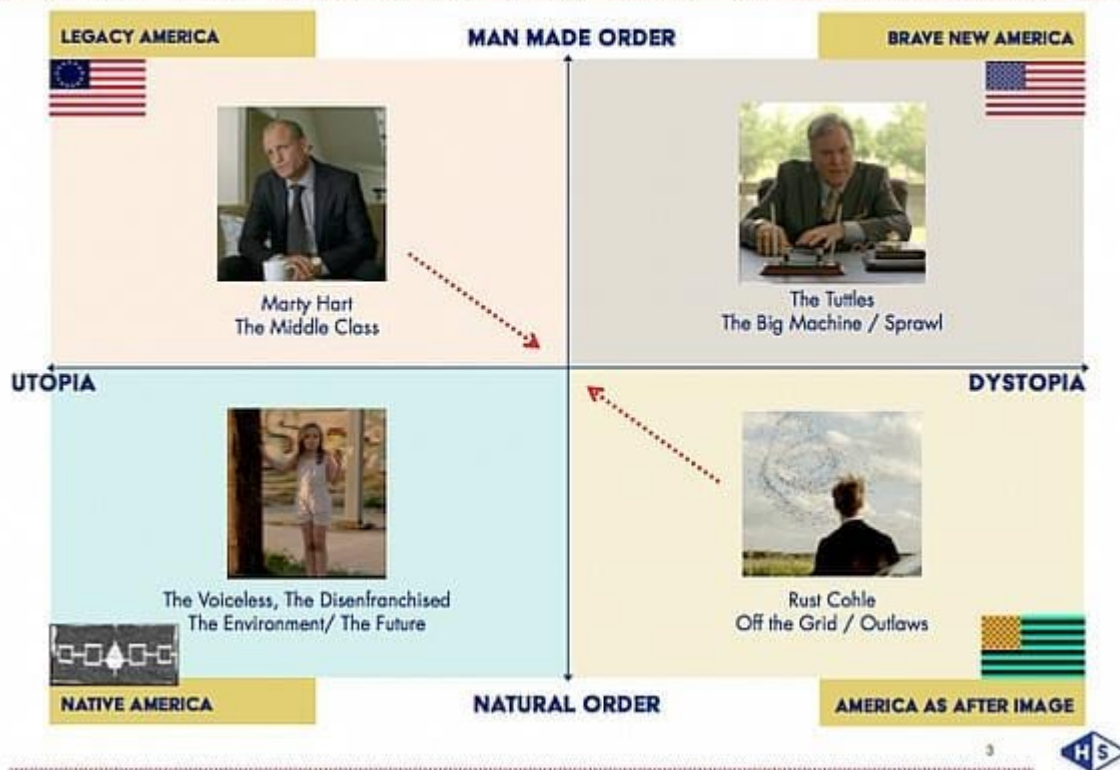
Prokletí detektiva

„Byla to hrozná, strašná věc. Viděli jsme to v televizi – čemu jsme se dostali do spárů a já se modlila a modlila za rodinu [té ženy] – ale jsem to já, jsem to já.“

„Sprawl“ (růst unifikovaných předměstí – pozn. DP) funguje jako symbol všudypřítomného korporátního vlivu v dnešní překrásné nové Americe. Kompletní dominance rodokmenu Tuttleů – jejich prsty ve „spoustě různých věcí“ od policejního oddělení po zpravodajská média – je nepřímým odkazem na klientelistický kapitalismus Impéria. „Co kdybychom se pokusili najít všechny pohřešované v okolí deseti mil od každého Walmartu? Nebo ještě líp – co zkusit zatknout Sama Walmarta?“, ptá se ironicky policejní náčelník, než Rusta pro neuposlechnutí rozkazu staví mimo službu.

Tento rozvětvený „rodokmen“ je na jedné straně pozoruhodný všudypřítomností hrozivých ropných rafinerií, na druhé pak nápadnou absencí důkazů o mrtvých a pohřešovaných ženách a dětech, které zmizely v krajině močálů. Napříč seriálem se setkáváme s metaforami závojų, iluzí a slepoty. „Stojíme v blátivé bažině, všude kolem nás aligátoři... ale my je nevidíme“, říká Rust. Důsledkem arogance konzumerismu a jeho do nebe se tyčících dluhů si „všichni myslí, že se stanou někým, kým nejsou“ a „jako ve spoustě snů je i na jeho konci monstrum.“

VISIONS OF AMERICA IN TRUE DETECTIVE

How light won over darkness

„Beze mne není ani tebe“

Marty napřed pracuje uvnitř systému, aby z něj posléze vystoupil, blíže Rustovi. Ten se s věkem Martymu trochu více otevírá. Intimita a síla jejich svazku s jediným účelem je dobrá nejen jako vypravěčský nástroj, ale osvědčuje se i jako politická strategie. **Marty s Rustem jsou symboly protichůdných světonázorů, a jejich překonávání ideologických neshod za účelem společného poražení temnoty jistě stojí za pozornost.**

Ve skutečné válce, která se odehrává „pod povrchem“ a v níž jsou hodnoty republiky ohroženy privátními zájmy Impéria, může mít světlo šanci proti temnotě jen tehdy, dokážeme-li uvěřit intuici namísto vnějšímu zdání a přijmout jak sílu, tak omezení individualismu. **To bychom se ale museli umět dívat v televizi na tragédii našeho národa takovýma očima, jako bychom na ní měli osobní účast.**

Poznámky DP:

* Paobraz – zrakový vjem, který určitou chvíli zůstává na sítnici.

1] Ve scéně ze striptýzového klubu (Who Goes There/Kdo chce kam, ep. 4), kdy Marty mluví s

barmanem, hraje skladba *Illegal Business (Controls America)* od Boogie Down Productions, otevřeně oslavující americkou „undergroundovou“ ekonomiku.

Cocaine business controls America
Ganja business controls America
KRS-One come to start some hysteria
Illegal business controls America

...

The police department, is like a crew
It does whatever they want to do
In society you have illegal and legal
We need both, to make things equal

...

Everything you do in private is illegal
Everything's legal if the government can see you
Don't get me wrong, America is great place to live

Zatímco striptérka pomalu svléká bikiny v barvách americké vlajky a kapitalismus na pódiu řádí jak zběsilý, Marty tomu sotva věnuje pozornost. Člověk z této scény cítí, jak americký sen umírá a vzkvétá zároveň.

2] **Dialektika** v původním slova smyslu: „...umění rozhovoru či **diskuse**, kde se střídají tvrzení a námitky, podepřené racionálními argumenty. Cílem takového rozhovoru je přiblížit se pravému poznání tím, že účastníci si navzájem vyvracejí nesprávná, neobhajitelná mínění. ‚Umění‘ spočívá v tom, že každý účastník musí správně pochopit smysl tvrzení a odpovídat na ně v souladu s pravidly **logiky**.“

3] **Lone Ranger** – fiktivní maskovaná postava z amerických westernů.

4] Odkaz na knihu Izajáš 59:14. „*And judgment is turned away backward, and justice stands afar off: for truth is fallen in the street, and equity cannot enter.*“ („Právo je úplně potlačeno, spravedlnost stojí někde v dáli, pravda klopytá po náměstí, a co je správné, nemůže vstoupit“.)

Esej Marian St. Laurentové *America as Afterimage in True Detective* vyšla v časopise *Sensitive Skin* 12. května 2014.